

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Mt 25, 14 – 30

Text: Mt 25, 24-25 *Přistoupil i ten, který přijal jednu hřivnu, a řekl: Pane, poznal jsem tě, že jsi tvrdý člověk a sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Báł jsem se, a proto jsem šel a ukryl tvou hřivnu v zemi. Hle, zde máš, co ti patří.*

Podobenství, které jsme dnes četli, jsme si vyprávěli s dětmi minulý týden na biblické hodině. A protože během přípravy na biblickou hodinu mě to podobenství opět novým způsobem oslovilo, řekl jsem si, že by nebylo špatné se o něj podělit i s vámi. Tradiční výklad tohoto podobenství je, myslím, dostatečně známý. Většinou nám z něho utkví hlavně to, že nemáme zakopat svou hřivnu, tedy promarnit své schopnosti a nadání, protože Pán se bude jednou ptát, jak jsme s jeho dary naložili. Ale já bych nechtěl z tohoto podobenství udělat jakýsi morální apel na naši zbožnost. Ani se nechci pouštět do možných ekonomických aplikací. Pojdme se na to podobenství podívat ještě trochu z jiné strany.

Vezměme to od konce a všimněme si nejprve toho třetího služebníka. Přesto, že dostal jen jednu hřivnu, choval se vlastně ze všech tří služebníků nejzodpovědněji. Jemu nejvíce záleželo na tom, aby ani o tu jednu jedinou hřivnu nepřišel. Jeho krédem bylo věrné uchování toho, co přijal. Jeho největší starostí bylo zachovat hřivnu nejlépe v té podobě, v jaké ji dostal. Měl by tedy za to právem sklídit pochvalu. Té se však nedočkal. Podobenství totiž odkrývá skutečný motiv služebníkova „věrného strážení“ svěřené hřivny. V pozadí je totiž strach. Služebník to sám říká: Báł jsem se, a proto jsem hřivnu ukryl. Zní to skoro jako Adam v ráji: Báł jsem se a proto jsem se ukryl. Ta podobnost jistě není náhodná.

První dva služebníci jsou zjevně lehkovážnější. Ačkoliv spravují větší majetek, mnohem více riskují. Ihned se s ním dávají do podnikání. Přitom nemohou předem vědět, zda neprodělají. Zda nebankrotují. Zda budou moci svému Pánu vůbec něco vrátit. Nestihne je za to trest? Za riskantním podnikem však můžeme odhalit jednu pozitivní vlastnost, a tou je odvaha. Tedy opak strachu. Služebníci jakoby na možná nebezpečí nemysleli, nebo spíše jakoby byli přesvědčeni, že to, co od Pána dostali, je natolik dobré a životaschopné, že to prostě musí vydělávat.

Bratři a sestry, toto podobenství se v dějinách církve na mnoha rovinách odehrává dodnes. Církev měla vždycky mezi sebou ty, kteří věrně uchovávali a úzkostlivě předávali zděděné tradice jako poklad, který se nesmí ztratit. Ale v pozadí je skrytý strach ze ztráty. Strach o Boží dílo, o Boží království. Strach ze zlého světa, který by nás mohl o vzácný poklad připravit. Proto se takoví křesťané rádi před světem schovávají, izolují se od něj a ukrývají se i s pokladem do sterilního prostředí kostelů a modliteben. Jsou tak podobní služebníkovi, který bezpečně uchovává hřivnu v zemi, ale který je zároveň svým Pánem označen jako neužitečný a líný.

Naštěstí je tu i církev, která se podobá těm prvním dvěma. Takoví křesťané jsou přesvědčeni, že Boží dílo má šanci se ve světě prosadit. Díky této víře mají odvahu se s Božím kapitálem vydat na trh. Nebojí se svěřený poklad použít k investování a získat tím i jiné poklady. Netrvají na pouhém zachování téhož. Chápou, že věrné opatrování nestačí. První dva služebníci vidí správně hodnotu peněz v tom, že přinášejí zisk, nikoliv, že někde bezúčelně leží ladem.

V jednom sboru naší církve památkáři přišli na to, že sbor používá k večeri Páně kalichy, které mají nesmírnou historickou cenu. Doporučili proto faráři, ať je zamkne do trezoru a uchová tak jejich hodnotu. Nebyli schopni pochopit, že největší hodnota těch kalichů je právě v jejich používání až do dnešních dnů. Stejně tak bible nebo kostely, ano i sama víra mají skutečnou hodnotu tehdy, když jsou reálně používány a nejde jen o zakonzervovanou muzeální záležitost. Víra, není-li používána, je bezcenná. Díky přesvědčení, že víra vede k získání nových a jiných „hřiven“ pro království Boží se mnozí církevní reformátoři odvážili opustit bezpečné vody zavedených církevních struktur nebo vybočit z vyježděných kolejí církevní tradice. Takoví křesťané samozřejmě vždy riskují. Riskují neúspěch, pomluvy i odsouzení. Ale Pán si zjevně cení jejich odvahy a právě takovým svěřuje více než těm, kdo volí pouze defenzivní strategii.

Bratři a sestry, přemysleme teď na chvíli nad tím, v čem se podobáme tomu třetímu služebníkovi. Přemysleme nad tím, kde se za naši zbožnou věrností skrývá neblahá úzkost a strach.

Znovu si to připomeňme: Třetí služebník omlouvá své jednání takto: „Pane, poznal jsem, že jsi tvrdý člověk, sklízíš, kde jsi nesel a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Báł jsem se, a proto jsem šel a ukryl tvou hřivnu v zemi. Hle, zde máš, co ti patří“. Strach je tu důvodem, proč služebník svou hřivnu zakopal. Strach z neúspěchu. Strach ze ztráty. Rád by se vyvaroval chyb. Zakopává hřivnu, aby ji měl stále pod kontrolou. Ale tomu, kdo chce všechno kontrolovat, protože se úzkostlivě bojí, že by se mu v životě mohlo něco vymknout z rukou, tomu se nakonec život stává místem temnoty, kde je pláč a skřípění zubů.

Někteří lidé mají v sobě skryté všelijaké strachy, nejistotu a pochyby o sobě samém, protože jim byl zvěstován Bůh, který nahání hrůzu. Můj vlastní obraz velmi silně závisí na mém obraze Boha. Kdo jako dítě pocítil strach při myšlence na Boha, ten má snahu se před ním „zahrabat“. Jeho vnímání sebe sama, jeho vlastní obraz se stává katastrofálním. Nemá strach jen před Bohem, ale před vším, co člověka ohrožuje. Má strach před smrtí, před selháním, strach, že nedostojí své odpovědnosti, strach, že se zesměšní před ostatními, že ztratí svou důstojnost. Ježíš chce podobenstvím o hřivnách ukázat, že člověk, který má v sobě obraz Boha nahánějícího hrůzu, nemá v životě šanci. Jemu bude všechno vzato. Bude mu odňato i to, co má. Nebude mít ze života nic, jen pláč a skřípění zubů.

Tím, že Ježíš popisuje následky strachu, nás chce pozvat, abychom šli cestou důvěry, měli odvahu do života a dali v sázku sami sebe. Nejde o to, že jsme povinni rozmnožovat své hřivny. Strach o hřivnu nesmíme nahradit jen dalším strachem z toho, abychom ji nezakopali. Jde o základní odvahu žít. Odvážit se života. Ta hřivna, kterou nám Bůh svěřil je přece život sám. Bůh nechce, abychom se někde zahrabali, abychom potlačili v sobě život a jen se soustředili na to, jak jej chránit před světem jako před největším ohrožením. Takový život končí v temnostech. Jestliže jsem poznal v dětství Boha jako přísného a trestajícího soudce, který zapisuje vše, co dělám, pak se cítím stále posuzovaný a odsuzovaný. Mnohým lidem byl v jejich dětství zvěstován Bůh, který jim nedopřeje, aby se těšili ze života, který je utlačuje a ponižuje, který je soudí, místo aby je povzbuzoval. Obraz takového krutého Boha pak vede k nešťastnému vlastnímu obrazu. Brání nám v našem vlastním laskavém sebepřijetí. My se pak neumíme přijímat takoví, jací jsme. Obraz trestajícího Boha je často zvnitřňován v krutém svědomí, které se samo trápí, samo trestá, stále se odsuzuje a potlačuje moji lidskou hodnotu. Takto se ale nikdy nemohu odvážit vyjít se svým životem na trh. Pocit vlastní mizerné hodnoty mi svazuje ruce tak, že jsem přesvědčen o tom, že nemám co nabídnout, že nemohu uspět, že se nemohu odvážit velkých věcí, protože jsem „nikdo“. Ale právě to je zakopání té největší hřivny, kterou mám, a kterou je můj život, svěřený mi od Boha. Takový člověk pak nevěří, že ta hřivna, kterou mu Bůh dal je dobrá, životaschopná, perspektivní a že může být i zisková.

Když už jsme u těch Božích obrazů, dovolte mi malou odbočku. Měl-li bych na tomto místě citovat odborníky na lidskou duši, pak podle psychologů se duševní zranění, způsobená falešným Božím obrazem, u mužů a žen zřetelně liší. Muži jsou ve svém pocitu vlastní hodnoty poškozováni představou Boha, který odměňuje jen pokorné, před kterým smíme být jen přijímající, ale ne spolutvůrci, před kterým se smíme vždy cítit jen jako hříšníci, zatímco naše síla je už předem zmařena. Ženy jsou pak zraněny jednostranně mužským Božím obrazem a čistě racionální teologií, která nevědomky odsuzuje ženskou emocionalitu a ženskost vůbec. Ale jestliže v sobě potlačuji to, co jsem dostal od Boha do vínku, ať už svou mužskost nebo ženskost, je to snaha zakopat hřivnu a je cestou do pekel.

Vraťme se však od psychologie k biblickému podobenství a shrňme, k čemu nás dnešní zamyšlení nad tímto textem přivedlo. Především je to Ježíšova provokace, která snahu o věrné zachování svěřené hřivny demaskuje jako ustrašenost. Usvědčuje nás z pochybností a nedůvěry v konkurenceschopnost Božích hodnot na tržišti světa. Bez odvahy jít se svou kůží na trh a riskovat by ovšem neproběhla reformace v 16. stol. ani jiné obrodné procesy v církvi. Třetí služebník v Ježíšově podobenství projevuje především strach o sebe, jak by dopadl, kdyby svěřenou hřivnu prohospodařil, a tak prozrazuje svou skrytou sebestřednost. Má strach ze svého selhání, z ponížení a odsouzení. Pokřivený obraz Boha jako krutého despoty vede k pokřivenému pohledu na sebe sama a k neschopnosti správného sebepřijetí. Bojíme se, že náš život, jak jsme jej od Boha dostali, není dostatečně schopný „vydělávat“ a přinášet Pánu Bohu zisk. Tak se náš život stává doslova peklem, kde to, co bychom jinak mohli dělat svobodně a s radostí, děláme s pláčem a se skřípěním zubů.

Modlitba: *Pane Ježíši Kriste, uvolni nás ze sevření úzkostí a strachem. Není to dobrá motivace pro život ve tvých službách. Dej nám odvahu riskovat a tedy skutečně žít. Žít z víry, která není vždy bezpečná, ale úchvatně dobrodružná. Dej nám odvahu nově promýšlet obsah naší víry a ne ji jen bezduše papouškovat. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, tobě předkládáme potřeby své i svých bližních. Prosíme za ty, kteří mají mnoho práce a nedostává se jim pomoci. Prosíme za ty, kteří také mají mnoho práce, ale nemají z ní kříslený užitek. Prosíme za ty, jejichž práce je pobluje natolik, že na místo času na důležité věci jim poskytuje pouze výdělek. Prosíme také za lidi, kteří nemohou pracovat, protože jsou nemocní nebo jinak postiženi. Prosíme, aby nebyli sami a měli kolem sebe bližní ku pomoci. Prosíme za náš sbor, ať každý v něm slouží tím darem milosti, který jsi mu svěřil, aby s ním tobě přinášel užitek. Pane, prosíme za lidi, kteří se pouštějí do nějakého podnikání, kteří hledají možnosti, jak se uplatnit, kteří hledají příležitosti, jak být užiteční. Prosíme i za ty, kteří poskytují práci druhým, dej, aby se jim dobře dařilo a mohli dostát svým závazkům. Pane, dej ať v tomto světě sloužíme, jako by to nebylo lidem, ale tobě samému, ať odvádíme kvalitní práci a počínáme si přitom poctivě. Požehnej, Pane, všem spolupracovníkům ve sboru, všem službám, které mezi námi z tvé milosti fungují. Tobě odevzdáváme všechny své aktivity a prosíme o tvé požehnání a radost z díla pro tvé království. Amen.*